

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Varujte se Slovenci najnovejšega preroka nemčurskega.

Prišli smo Slovenci do razpotja: ali jo kre-nemo za svojimi najboljšimi moževi, narodnjaki, da si priborimo popolno enakopravnost na slovenskej zemlji, ali se pa svojim najlagodnejšim izrodkom nemškutarjem damo zapeljati, da nas zlasti nemški prišleci, tujci potlačijo in zadušijo. Slednje je tem nevarnejše v sedanjem času železnice, telegrafov, vsestranskega napredovanja, hitrega prometa, številnih javnih služeb, uradov itd. Pomenčenje vrši se hitreje kakor nekdanj. Samo v zadnjih 10 letih pozobali so Nemci in Lahi 54.000 Slovencev; kajti l. 1869 bilo nas je 1,196,000 duš, lani dne 30. decembra našeli so nas samo 1,140.304. Pozgubilo se je toraj med Nemce in Lahe vkup 55.896 Slovencev. Strahovita zguba. Če se temu v okom ne pride, iztrebljeni smo v desetletjih, ki se uže na prstih izračuniti dajo.

Nazdatnejši pomoček zoper nemško in laško poveden je poslancev, dr. Vošnjaka, dr. Poklukarja in dr. Tonklija za državni zbor pripravljena jezikovna postava, da jo sklene. Po tej postavi dobimo v uradih Slovenci resnično in djanski one pravice, ki so nam v členu 19. osnovnih pravic uže zagotovljene. Vsak Slovenec bo na slovenskih tleh mogel z uradi slovenski občevati ustno in pismeno, slovenščina zadobi pravico uradnega jezika ter postane enakopravna nemščini in laščini. Nasledek temu bo, da bodo številni nemški in nemškutarski uradniki, advokati, notarji itd. pri nas ali se naučili pravilne slovenščine ali pa pobrali šila in kopita ter prostor in službo pustiti domačinom Slovincem. Ali to ni velik dobiček?

Jednake nasledke bo imela druga terjatev naših državnih poslancev; namreč naj se na gimnaziji v Celji in Mariboru za slovenske dijake priredijo za 4 prva leta slovenski oddelki, dokler se na podlagi slovenske materinščine, brez škode za svojo narodnost, in za pravilno razvijanje duševnih zmožnostij, naučijo nemški. Naposled še

tirjajo, da se na učiteljši v Mariboru prihodnji ljudski učitelji podučujejo v tistem jeziku, v katerem bodo kedaj deco učili t. j. v slovenskem, to pa brez zanemarjanja nemščine.

Zoper ove toliko pametne in pravične terjatve pa so sedaj naši narodni Judeži, renegati ali nemškutarji vsi po konci. Zvedeli so, da podpirajo slovenski župani svoje poslance s prošnjami, poslanimi državnemu zboru. Hipoma sklenejo temu zapreke delati. Najdrznejši med njimi, ptujski advokat dr. Mihelitsch, najnovejši prerok nemčurski, je skrpal prošnjo nemškutarsko in napisal pismo ter oboje dal tiskati. Sedaj dopošilja ovi tiskovini vsem občinskim predstojnikom, da prošnjo podpišejo in državnemu zboru odpošljejo.

Pismo in prošnja je vsa polna grdega zaničevanja Slovencev (imenuje nas le samo Wenden ali Windische). On zasramuje slovenski naš jezik trdeč, da ga sami ne umemo, psuje zlasti našo čestito duhovščino, češ, da iz dobičkarije in sebičnosti brani Slovence, in straši župane z najneumnejšimi rečmi. Zahteva pa v prošnji nemško in zopet nemško in še enkrat nemško. Vse ima pri starem ostati na gimnazijah, učiteljši in uradih; k večjemu se naj to prenaredi, da se bode v ljudskih šolah še več nemčurili, kakor bi vsak bil uže sit in bogat in zveličan, če par nemških besed jecljati zna.

Da je mnogim Slovincem treba nemško znati, to uvidamo narodnjaki vsi prav dobro. Ni nam treba Mihelitschevega brodenja čitati. Ravno ker to uvidamo, hočemo da se Slovenci pametno učijo nemški na podlagi svojega maternega jezika. Kajti le tako se nemški res naučijo, a ob enem nepokvarjeni Slovenci ostanejo. Mihelitsch kvasi, da, če se bode slovenski uradavalo, ne dobimo Slovenci nobenih posojil pri nemških hranilnicah. Prazen strah. Smo uže precej denarja nemškim „šparkasam“ znosili. Sedaj nam ni treba. Imamo lastnih posojilnic slovenskih v Mariboru, Celji, Mozirji, Ormoži, Ljutomeru itd. Da je še v Ptuij nimamo, je nekaj tudi Mihelitsch kriv.

Naposled straši župane z nekim kraljestvom

slovenskim, kar je močno abotno. Slovenci prebivamo enakopravni Nemcem v Avstriji, mogočnem cesarstvu, v katerem so nemški liberalci sami posameznim deželam, n. pr. Štajerskeji, pobrali nekdanje pravice. S tem so pokazali, da marajo za Štajersko le, če jihovim nakanam ugaja, sicer pa v Bismarkovino škilijo. Sedeži višjim sodnijam so se menjavali večkrat pa radi tega nihče ni hodil deželskih mejašev prestavljat. Pomenljivo je, kako Mihelitsch Slovence po svetu poganja, češ, naj se nemški učijo, da zamorejo z doma v tuje dežele. Se v to želijo nemškutarji, da bi Slovenci inam se spravljali in Nencem prostora dajali. No, in tega ne storimo. Slovenci hočemo doma na slovenskih tleh živeti in spoštovani biti. Mi nismo kakšni cigani, krošnjariji ali kočevarji. Zakaj pa dr. Mihelitsch ne gre po svetu s trebuhom za kruhom? Nemški menda dosta zna. Zakaj čepi v Ptuji in nadleguje Slovence. Naj gre med Nemce, ker že toliko gori za nemštvo. Slovenci ga ne bomo nič pogrešali.

Toda kaj je storiti sedaj slovenskim županem? Nič druga kakor to, kar je vrli župan v Lembahu nad Mariborom storil. Ta je pograbil Dr. Mihelitschevo pismo in prošnjo, jej napisal popotni list: Wird nicht angenommen (se ne sprejme) in poslal v Ptuj nazaj. Jednako naj storijo vsi župani. Ptujsko grdo črčkarijo treba vrči pod klop. Vendar to še ni vse. Narodne občine naj se potrudijo slovenske prošnje podpisati in jih poslati na Dunaj, da naši poslanci leži zmagajo!

Kako uboge koroške Slovence v šolah ponemčujejo.

(Govor državnega poslanca dr. Vošnjaka v drž. zboru)

II. Na ta deželnega šolskega sveta odgovor, kateri je došel knezoškofjskemu ordinarijatu, je knezoškofjski ordinarijat v Celovci se čutil primoranega, da je poslal rekurz na ministerstvo. Takrat bil je pokojni Wierý nadškof Koroški. Bil je Nemec, priučil se je stoprv v moškeji starosti slovenščine, uvidevši, da mora znati jezik, če kot škof dežele slušbuje, tem bolj, če hoče biti škof v škofiji, v katereji je skoro tretjina prebivalstva slovenščino kot občevalni jezik naznanila. Pri zadnji ljudski štetvi je namreč v Koroški od skupnega prebivalstva 102.252 osob slovenščino, 241.585 osob nemščino kot občevalni jezik naznanilo.

Knezoškofu Wierýju se niso mogle ni simpatije za Slovence, ni antipatije pripisavati, simpatije le v toliko, v kolikor mu je bilo vse prebivalstvo simpatično, ker se je čutil višjim pastirjem v velikeji občini, v katereji živita dva roda z raznima jezikoma, in vedel je, da zahteva njega vera, da za oba roda na jednak način kot vrhovni pastir skrbi. Papeška kurija pri zadnji prezentaciji nij ozir jemala na potrebno znanje

jezika. Meni se je nekoliko čudno zdelo, sicer pa naj zdanji škof poravna to s svojo vestjo, če more kdo biti škof v deželi, ki ne umeje jezika tretjine svojih dijecezanov. Pokojni knezoškof Wierý se je, kakor rečeno, potegnil za svoje katehete, da si je bil Nemec in mu ni daleko nij prišlo na misel, Nemcem delati krivico. Poslal je dobro utemeljen rekurz ministerstvu, katero je takrat vodil minister Stremayr; v tem pravi mej drugim (bere): „Omenjena skupna vloga, katero niso samo skoro vsi učitelji verouka na slovenskih šolah, marveč, kakor omenjeno, tudi drugi duhovniki, priznani šolski prijatelji in vzvišeni nad vsako sumnjo narodne prenapetosti, podpisali, poslala se je deželnemu šolskemu svetu in ima le namen, da se potrebno ukrene glede uspešnega poučevanja v veroznanstvu.“ On pravja iste uzroke, kakor katehetje, in izraža svoje začudenje o tem, da se deželni šolski svet ni oziral na utemeljene pritožbe katehetov. V tej vlogi pa je uže nekaj zelo tehtnih opazek, katere jasno označujejo šolske razmere v Koroški. Glasi se tu mej drugim (bere): „Želja slovenskih občin po upeljavi šolo obiskajočih otrok v nemščino je oziroma na tukajšnje razmere, osobito na jezikovno mejo, popolnem opravičena. Tudi v skupnej vlogi podpisani duhovniki priznavajo opravičenost tega zahtevanja in si dovoljujejo staviti predloge, ki se jim zdé primerni, da se to doseže. Proti čemer pa podpisani ordinarijat v interesu šole, kakor tudi, in to posebno, v interesu verouka in po tem pouku pogojene npravne omike slovenske mladine ugovarja in ugovarjati mora, so nepristojna zahtevanja kričočev v večini slovenskih občin glede nemškega učnega jezika in prevelike voljnosti, s katero se ta zahtevanja izpolnjujejo. (Čujte! na desnici.) Žal, da je neovrgljiva resnica, da ti občinski zastopniki smatrajo šolo učilnico jezikov in žrtvujejo vso reelno omiko svojih otrok, če jim le ostane kot plod mnogoletnega obiskovanja šole to, da se navadijo nemški lomiti.“ (Čujte! čute! na desnici.) Tako govoril je nemški knezoškof, kateri je dobro poznal svoje prebivalstvo, ki je vsako leto v slovenskih župnijah birmoval, sam pridigoval, h kateremu je lahko prišel vsak Slovenec in kateri nij bil toliko vnet za slovenščino, da bi bil z vsakim Slovincem slovenski govoril, marveč stoprv potem nemški govoril, če dotičnik nij znal nemški in gerpentina prosil.

To je vendar lovrstni kateremu gre sodba o tej zadevi, in on je po ekel uničevalno sodbo o šolskih razmerah in žji jednem zelo slabo o onih kričočih, ki hoté te ji mere ohraniti. Knezoškof Wierý pravi dalje (besp): „Kakor se iz navedenih dejanj neovrgljivo ni e sklepati — manjka slovenskim občinam, prav za prav njihovim govornikom, skoro skozi in skozi izpoznanje in razumljenje naloge ljudske šole, in da se v to pojasnovanje vmešavajo duhovniki, se bode morda šolskim uradom zdelo predrzno.“ Istinito, v oneji libe-

ralnej dobi je bil velik špektafel, če se je duhovnik predrznil o šolskih stvarih izpregovoriti besedo in predbacivale so se mu klerikalno-narodne agitacije. Kakor da bi duhovnik zato, ker o kakej šolske stvari povzdigne svoj glas, moral biti klerikalen agitator, in kakor da bi on, ki mej ljudstvom živi, in reči moram, v Koroškej z njim trpi, ne bil prvi poklican, da odda sodbo. Ta sodba 97 katehetov več tehta, nego protiizjava vseh županov v Koroškej. (Istina! na desnici.)

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Kaljivost z mašino izmlačenega žita.

Že s prostim očesom se moremo prepričati, da je mnogo zrnja, ktero je skozi mlatilno mašino šlo, zdrobljenega in poškodovanega. Koliko tako poškodovanje na kaljivost semena vpliva ima, se more komaj misliti. Sme kot gotovo veljati, da so zrna od pšenice, rži in ječmena močnejša in se ne poškodujejo tako lahko ko pa oves. Pri ovsu, ki se je z mlatilnico izmlatil, je zguba kaljivnega zrna tako velika, da je potrebno to silje vsakokrat s cepcem izmlatiti pa ne v mlatilnici. Za poskušnjo so v topli sobi zaboj z dobro prstjo nasuli, na ktero je mogla svetloba priti in v njo 24 poškodovanih v mlatilnici izmlačenih ovsenih zrnj vsejali, katerim je mlatilnica luščine vzela bila. Poleg teh so pa ravno toliko zrnj s cepcem izmlačenih posejali, ki so bila še v luščinah. Nasledek je bil ta-le: Od nepoškodovanih, neizluščenih zrnj je pognalo 22 in prav lepo rastlo, od izluščenih jih je pa le troje pognalo, le klaverno rastlo in le za polovico tako visoko bilje pognalo ko prvo.

Iz te poskušnje je toraj jasno ko beli dan, da po mlatilnici oluščena, ovseni zrna, da so tudi koreninske in listne klice nepoškodovane ostale, neposredno uplivanje rodovitne zemlje ne morejo prenesti in da jim je odpravljena luščina potrebna, da gnjilobo od zrnja odvrča. Ali je mlatilnica na tesno ali široko postavljena, vlažno ali suho snopovje, vlažni ali suhi zrak pri mlatenji morejo koristno ali škodljivo vplivati. V povedanem slučaju so bili snopi v pravilno suhem stanju in mlatilo se je pri mrazu od 2 stopinj. Mlatilnica je bila na široko postavljena in vendar iznaša odluščenih zrn del 10⁰/₀, ki so le slabo kaljivna.

Kako piriko ali pirnico pokončati.

Ni bolj razširjenega in bolj sitnega plevela od pirike ali pirnice. Obče znan je ta plevel in spisale so se že cele knjige, kako ga treba pokončevati in zatirati in vendar se še ni posrečilo pomoček iznajti, s katerim bi se ta trdovratni poljski zajedavec dal gotovo zatreti. Pirika ljubi najbolj milo dobro obdelano zemljo. Ker hitro raste, more v kratkem času celo polje popolnoma za-

rasti, da plug korenitje komaj prereže in svoje delo čisto opravi. Vsled tega pa pirnica njivo močno izsesa in zato je treba, da kmetovalec vse žile napne se tega nadležnega poljskega sovražnika iznebiti.

Prej so kmetovalci mislili pirnici s plugom, kateri ima na obe plati režoči lemež, do živega priti potem ko so še njivo z brano dobro povlačili. Ovi plug je bil prej v mnogih kmetijah v visokih čisljih. Dan današnji so se pa poljedelci prepričali, da pirnice z njim ne morejo popolnoma zatreti, in da se s tem plugom gledé na pirnico njivi dostikrat več škodi nego koristi. Ta plevel ima namreč globoke korenine, s plugom se te na več koscev prerežejo, katerih vsak zopet iz nova požene.

Pirnica potrebuje za rast zraka in mira. Tam, kjer ta dva pogoja svojega razvitka najde, tam veselo prospeva. Če se ji pa zrak odtegne in mir ne privošči, tam začne klaverneti in pri najboljši brani konec vzame. Zato pa nič toliko ne pomaga pirnico zatirati, ko luščenje njive z luščivnim lemežem. Ako se njiva, ki je s pirnico zelo zapleveljena na prvo brazdo tako preorje, je mogoče njivo z večkratnim marljivim povlačenjem in s popasenjem z ovcami pirnice rešiti, tako da začne sama ob sebi hirati in slednjič popolnoma konec vzame, zlasti če na luščenje še globoko oranje z ozko brazdo sledi. Vsako motenje pirnico v rasti nazaj potisne. Luščivni lemež pirnici tako rekoč glavo poreže, brana z enim ali dvema vlakoma tako daleč prsti odgrne, da po solnci in zraku vsahne. Korenine, ki v zemlji še ostanejo, sicer zopet poženejo in njiva ozeleni. To je pa ravno pravi čas, ovce na njivo zagnati, da mlado travo popasejo. Ovčji griz moti pirnico v rasti, močna korenina po ti rani zgubi sok in živo moč in slednjič popolnoma oslabi. Ko je njiva popasena, se zopet dobro povlači in sicer z enim ali k večjemu dvema vlakoma in tako brana korenitje s časoma podere ali ga vsaj v rasti moti, da poslednjič pogine.

To popisano delo je le dvakrat treba storiti in pirnica je medla in oslabela. Če se pa v tem stanju še popolnoma globoko podorje, se v prsti do cela zaduši.

Dopisi.

Iz Koroškega. (Družba sv. Mohora zasramovana.) Koroški Slovenci tirjamo slovenščino v naše šole zategadelj, ker korist iste pripoznamo, ker je tudi pri vsih narodih celega sveta materinščina upeljana v ljudskih šolah, samo pri nas ne, ker to tudi zahtevajo šolske postave in ker je to odločno izrečeno v občini učnih pravilih. Mi se hočemo s pomočjo postavnih sredstev boriti za mili svoj slovenski jezik in sicer toliko časa, dokler ne priborimo svojemu jeziku popolne enakopravnosti,

dokler ne bode upeljan v naše šole in zopet spoštovan. Trditev tega „slovenskega učitelja“, da zahtevamo Koroški Slovenci le zaradi tega materinščino v naše šole, da bi družba sv. Mohora ne propala, je tedaj abotna. Družba šteje 25084 udov, mej temi na Koroškem 2363; ako bi leti vsi odpadli, kar se pa nikoli zgodilo ne bode, ostane še 22.721 udov, katero število kaže, da bi družba gotovo še živela in blagonosno delovati mogla. Ta „slovenski učitelj“ se toraj jako moti v svojem računu; sploh pa menda v njegovih možganih ni vse v redu; da bi le mož ne zblaznel, Nemci bi izgubili enega prvih učenjakov, in taka izguba bila bi nenadomestljiva. Našemu junaku toraj ni prav, da družba sv. Mohora izdaja bukve pobožnega zapopadka. Družba sv. Mohora pa je pobožna bratovščina in § 1 njenih pravil veli: „Namen družbi je podpirati pobožno, lepo obnašanje in vhranjevati katoliško vero med slovenskim ljudstvom; v ta namen se bodo na svitlo dajale in razširjale med Slovenci dobre katoliške bukve.“ Glavni namen družbe toraj je vzbujevati in gojiti krščansko-nravstveno odgojo slovenskega ljudstva. In kaj pravi § 1 državne šolske postave od 14. maja 1869 leta? Neli ravno to? Družba sv. Mohora toraj šolo v izpeljavi krščanske-nravstvene odgoje posredno podpira, zasluži toraj vsestranske podpore in popolnega priznanja vsakega izobraženega človeka. To priznava tudi velika večina učiteljev vseh slovenskih dežel (razen naših pomembnih koroških učiteljev), ktere nahajamo med udi društva. Odkod pa pride vsako leto na odbor družbe toliko prošenj za podarjenje družbenih knjig za šolske knjižnice? Mar ne od slovenskih učiteljev in slovenskih šolskih svetov? Ako so knjige brez vsake vrednosti, pokaj toliko prošenj? Zategadelj pošteni slovenski učitelji in šolski sveti pripoznavajo korist krščanske izreje, krščanske celokupnosti. In le ti slovenski učitelji so po izjavi našega „slovenskega učitelja“ nazadnjaki, neumneži! Zahvalite se dostojno svojemu Koroškemu tovarišu za prelepi poklon! To učiteljsko revše toraj kaže, da mu ni znano, da berilo svetega pisma, Kristusovega življenja, svetnikov, razlaganja nedeljskih evangeljev in drugih pobožnih bukev zlahtnjuje srce, vtrduje voljo in budi in pospešuje krščansko-nravstveno odgojo ljudstva. Kakoršne pojme neki ima le ta učitelj o krščansko-nravstveni odgoji? S katerimi sredstvi neki misli on doseči to? — Ako pa on tega ne vé, ali vedeti noče, mu povemo, da naše slovensko ljudstvo ravno le-te bukve z veseljem prebira, ter si vsako leto novih pobožnih bukev želi. Dalje trdi, da družba sv. Mohora izdaje filozofične razprave. Gospod učitelj, tu ste se pa odrezali; Vi ste bolni, pošljite si po zdravnika, Vam se hudo meša v glavi. Družba sv. Mohora ustanovljena je za prosto naše slovensko ljudstvo in ona izdaja po Vašem mnenji filozofične

razprave, kaj takega pa še nismo slišali. Povejte nam, ali pač zamorete razložiti, kaj da pomeni beseda „filozofija“? Imate li kakošne vednosti o filozofiji? Menda toliko, kolikor slepec o barvah. Nikarte se tedaj še bolje smešnega delati, saj je uže tako dovolj! Koliko pa je družba drugih koristnih, v vsakdanjem življenji rabečih knjig izdala, to je vsakemu Slovencu znano. Naj le omenimo nekoliko takih bukev: „Umni vinorejec“, „domače in tuje živali“, „živali v podobah“, „umni gospodar“, „nauk o gospodinjstvu in bučelarček“, „živinorejec“, „domači zdravnik“, „občna zgodovina“, „umni sadjerejec“, „slovenski spisovnik“, „naše škodljive živali“ i. t. d. poleg tega pa mnogo družega podučnega in zabavnega berila. Ali so to tudi filozofične razprave, gospod „slovenski učitelj“? Dalje pravi, da ljudstvo slovenskega pismenega jezika ne razume in zaradi tega bukve zaprašene po kotih ležijo. Ako bi bil rekel, da on ne zastopi pravilne slovenščine, iz srca radi bi mu verjeli, on gotovo le zastopi in mora biti pravi strokovnjak v nemški filozofiji; mi se le čudimo, da je mož pri velikanskih svojih duševnih zmognostih postal samoljudski učitelj; pa kar ni, to še lahko pride, morda še vidimo našega učenjaka enkrat na ministerskem stolu, potlej pa joj! vam Slovenci, posebno pa tebi družba sv. Mohora. (Konec prihod.)

Iz Hotinjevesi zunaj Maribora. (Ogenj.) V torek 4. t. m. zvečer ob 9. uri začela je pri posestniku Jak. Kopšnji kraj hiše škopa goreti. Ogenj bil je od sovražnika nastavljen. Pogorelec si je samo živino rešil, vse drugo je zgorelo, ker so ravno bili že zaspali. Škode ima 1600 fl. Zraven pogorelo je tudi Jak. Marčinka gospodarsko in hišno poslopje. Škode ima 900 fl. V veliki nernarnosti bila je cela ves, ker ogenj je na tretjo hišo preneslo, kar so pa pogasili. J. Primecu vneli so sesvinjski blevi, kateri so le 2. seznja od slamo pokrite hiše. Ljudje so brz prihiteli gasiti in močno branili, sicer bi bilo pogorelo $\frac{3}{4}$ vesi. Ko bi le 2 minuti zamudili, bilo bi prepozno. Zato se vsem gasilcem iz Orehove vesi, Slivnice, Rač, posebno pa gg. žandarjem v imenu cele občine naprisrčnejša zahvala izreče.

F. Pišek, župan.

Iz Gradca. (Javna zahvala.) Od prvega januarja do konca marca tek. leta so se za narastek glavnice „podpiralne zaloge slovanskih vseučilišnikov v Gradci“ sledeči doneski darovali: Gospod dr. Josip Čuček, odvetnik v Ptuj, Gospa Nina Fröhlich pl. Feldau, v Gradci, gospod dr. Kulterer, odvetnik v Velikoveci, g. dr. Rapoc, c. k. beležnik v Šoštanji, g. dr. Schmidinger, c. k. beležnik v Kamniku, g. dr. Srebre, odvetnik v Brežcah in g. dr. Vošnjak, državni poslanec na Dunaji. po 10 gold.; dalje: g. dr. Benjamin Ipavc, zdravnik v Gradci, g. Obreza, državni poslanec na Dunaji, g. Viljem Pfeifer, državni poslanec na Dunaji, g. Franjo Pirc, predstojnik gimnazijskega

konvikta v Št. Pavlu na Koroškem, g. dr. Janko Srnec, odvetnik v Mariboru, g. Jurij Sterbene, doktor prava in župnik v Hrenovicah in g. dr. Žižek, zdravnik v Gradci, po 5 gold.; dalje: g. V. Krisper, posestnik v Ratečah in g. Roman Sparl, dekan v Št. Pavlu na Koroškem po 3 gld. Slavno akad. društvo „Triglav“ v Gradci, 1 gld. 75 kr., g. Franjo Mahorko, bogoslovec v Št. Pavlu na Koroškem, g. Benedikt Schluder, benediktinec in kandidat profesure in g. Radoslav Vidovič, bogoslovec v Št. Pavlu na Koroškem po 1 gold. — Vsem preblagim gospodom darovateljem imenovanih doneskov, dalje blagorodnemu g. Krisperju, ki je papir vrednosti 8 fl. daroval, in isto tako tiskarni slavne družbe sv. Mohora, koja je tisk poročila o stanji in delovanji podpiralne zaloge po znižani ceni oskrbeti blagovolila, izrekajo podpisani javno najpresrčnejšo zahvalo.

Prof. dr. g. Krek, Prof. dr. H. J. Bidermann,
predsednik, blagajnik.

Josip Lendovšek, tajnik.

Iz Ljutomera. Na podlagi storjene poravnave je občinski odbor sklenil s tržani pogodbo, v kateri se prepušča lastnina občini, a uživanje vendar ne celega ampak samo stireh petin čistega dohoda od tega premoženja „purgarjem“, ena petina pa teče v občinsko blagajno. Da o tem izrečejo svoje mnenje in ali se ima pogodba na višje potrjenje predložiti, sklicani bili so vsi tisti, ki imajo v občini volilno pravico. Res je, da se ta pravica ne more nikomu kratiti, in tudi nobenemu zameriti, ako se je poslužil, vendar postopanje tukajšnjih uradnikov je zelo iznemirilo tukajšnje tržane, kateri plačujejo $\frac{9}{10}$ davka in nosijo skoraj sami vsa bremena v občini, da so ti uradniki osebno nasprotovali rešeni pogodbi in eden se je še posebej odlikoval s tem, da je po uradnem slugi nasprotnike rečenega pobotjenja vkup gonil, in sam pred občinsko pisarno tiste lovil. Ali je pri tem vprašani in po takem ravnanji uradništvo v resnici zastopalo koristi vlade, zdi se nam zelo dvomljivo, ker nemir med stranke sejati ne more nikakor biti vladin namen, še menje pa to služi tistoj na korist. In kaj so s tem dosegli ti uradniki? Po našem prepričanju to, kar so nameravali: tržanom nagajati, celo reč zavleči in poslednjič odvetnikom prislužek pridobiti. Da tržanje od svojih pravic ne morejo, in ne bodo odstopili, to vedo vsi. Zdaj drugo ne preostaja, kakor dolgotrajna in tudi druga pravda, katero ukloniti je deželni, okrajni in občinski odbor nameraval. Tržanje bodo za svoje pravice tudi to žrtev storili, ali bodo pa gospodje uradniki k temu kateri krajecar priložili, zdi se nam zelo dvomljivo, pač pa bodo na pravdo navezani in tudi nje stroške plačevali tisti, kateri so jim sledili, med temi tudi nekateri kmetje zunaj Ljutomera. Občina teh stroškov ne bode nosila, ker njeni zastop je hotel to reč zdobra poravnati. Kako pa bi naj zvali postop-

panje tistih, ki v občini stanujejo in uživajo vse tiste pravice in dobrote, ki jih občina podati more in si tudi tukaj svoj lepi denar služijo, se pa branijo, tudi kaki krajecar na žrtvenik občine položiti, to hočemo prilično razjasniti.

Od sv. Jurij na južnej železnici. (Popravek.) V zadnjem listi „Slov. Gospodarja“ nahaja se pomota. Dopis trdi, da občinski doklad v Št. Jurji n. j. ž. za leto 1882 znaša 75 kr. t. j. 75 procentov. To ni resnično! Občinski doklad znaša le 18 procentov, okrajni doklad 21 proc., deželni doklad 38 proc., toraj ves doklad 75 kr. Toliko še pristavim, da ima v celjskem okrajnem glavarstvu 123 občin večje, in le 11 občin manjše doklade, kakor naša občina. Pomenljivo je tudi to, da se je zemljiški davek v Št. Jurji za blizo 2000 gld. zmanjšal, pa vendar se občinski doklad ni povikšal.

Dr. Ipavec, župan.

Iz Griž za Celjem. (Zagovor.) Naš župan in njegov tajnik imata neprijateljev, brez katerih nihče ni; sicer sta pa obadva poštena slovenska in narodna moža ter ni bilo prav, da sta v Slov. Gosp. bila ošteta. Župan služi res 96 fl., toda skrečiti si plače ne da, ker so predniki 15 let jednako imeli, rajši odstopi. Temu pa srenjčani ne privolijo in so ga uže drugič izvolili v župana. Tajnik je tudi izvrsten mož, uraduje kot tajnik slovenski pri nas pa tudi v Brašlovčah, sv. Petru, le v št. Paulu nemški zavoljo znanega „Hammer-Ambossa II.“ barona Hakelberga. Prejšnji tajnik vlekel je jednako plačo, pa je bil šviga švaga čez dva praga ter strašno nemškutaril. Zavoljo njega smo se večkrat sprli. Sedaj imamo narodnega tajnika in vsa občina je zadovoljna. Županu in tajniku neprijazni dopisnik pa je najberžej mož, ki bi sam rad župan postal, pa ga srenjčani ne marajo.

Iz Ptuja. (Okrajni šolski svet — čitalnica.) Veliki četrtak (!!) je sedaj po večini prvič narodni okrajni šolski svet zboroval, to pa skoraj celi den. Ivoljeni so bili pri tej priliki sami narodni možje v krajne šolske nadzornike: profesor Hubar za Ptuj, profesor Kunstek za Ptujsko goro, profesor Glovacki sv. Janž na Dravskem polji, Klemenčič, oskrbnik v Turniši, za Hajdino, Jurčič za sv. Lovrenc na Dravskem polji, Dr. Jurtela za sv. Urban, Dr. Čuček za sv. Bolfank, Robič za Wurmberg, Mikl za sv. Marjeto, Koser za sv. Lovrenc v Slov. gor.; drugod pa večjidel dotični g. župniki. To je velika dobrota za Slovence in velevažan uspeh. Nemškutarski Dr. Mihelič je za dveri postavljen. Odbor narodne čitalnice je ravnokar razposlal vsem onim gospodom, kateri so obljubili čitalnici posojilo za nakup narodnega doma, spomenico, da vplačajo 10% obljubljenih svote. Komur spomenica ni prišla v roke, ta naj bode s tem proščen, da svojo obljubo spolni. Denar naj se pošilja g. dr. A. Gregoriču ali trgovcu g. A. Jurci.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Kmalu snidejo se delegacije. Pravoč je, da hočejo ogerski poslanci od vlade zvedeti, kaj bo z Bosno ali Hercegovino. — Državni zbor prične delovati 18. aprila. — Salcburški namestniki hočejo združiti z Lineško, da se penz prihrani. Jednako kaže razpustiti graško in tržaško nadsodnijo. Nemce lahko potegnejo k Dunajskej, za Slovence pa se ustanovi posebna v Ljubljani; veliko tisoč goldinarjev bilo bi pribranih. — Nemški liberalci so precej razdeljeni in tudi njihov „Schulverein“ ne dela čudežev, akoravno njegovi kričači poštenim a premalo opaznim Nemcem drzno v žepe segajo po denarjih za „Judežve groše“. V Gradcu je od 90.000 prebivalcev še samo 600 pri društvu. Koroški župani podpisujejo proteste zoper dr. Vošnjaka. No, tudi ti kričači se bodo navolili, slovenski župani pa so hude graje vredni, da se dajo tako grdo zapeljevati. — V Ljubljani so v 3. razredu zmagali Slovenci sijajno: Horak je dobil 185, Zarnik 182 in Hribar 180 glasov, nemčurji pa komaj 38, 36 in 33 glasekov. Dnes voli II. razred. — Ogerski listi pišejo menje srdito zoper Ruse, pravijo, da avstro-ogerska država še ni dovolj močna za vojsko zoper Rusijo. Zoper nemško-pruski „Schulverein“ bilo je zopet mnogo shodov, kder so zbrani protestirali zoper umešavanje tega društva v ogerske šolske zadeve. Hrvatske vlade duša in desna roka bana Pejačevića, baron Živković, namerava službovanje odložiti. Mnogo Hrvatov bo tega odstopa jako veselih. Železnica Sisek-Doberlinska je vendar enkrat odprta; dne 10. aprila začeli so po njej redno voziti. — Na Dunaj gre general Bauer za višjega vojaškega poveljnika, baron Filipovič pa se vrne v Prago nazaj.

Vnanje države. Blizu 85letni knez Gorčakov je odložil službo ruskega kanclerja sam rad; minister vnanjih zadev postal je plem. Giers, na Ruskem rojen Nemec. Pri Odesi so razjarjeni Rusi razdajali Judom 30 kolib in 80 hiš. — Turški sultan je začel vojakov kupičiti na bolgarskeje meji, Bolgari so vsled tega iznemirjeni pa tudi druge evropske vlade, ker bi utegnili iz tega še vojska nastati. V Aziji med Armeni prestopa mnogo razkolnikov v katol. Cerkvo. Največ za ta uspeh storili so čč. oo. jezuiti. — Italijani bi radi kos Egiptovski deželi ob Rudečem morji dobili, toda Egipčani jim ga ne pustijo iz dobra. Kardinal Jakobini hotel je odstopiti od tajništva in vnanjih poslov pri katoliške Cerkvi, toda papež so mu poslali hvalno pismo in nečejo tako izvrstnega moža pogrešati v velevažnej službi — Francoski rovar Gambetta nakupil je nad 20 časopisov, ki morajo vsi za njega delati in njegovo politiko hvaliti; Gambetta se laska Italijanom in vabi k zvezi zoper Nemce. — Nemški cesar Viljem je zopet okreval. S papežem se bržčas pogodi kmalu in tako zadobi Nemčija zaželeni cerkveni mir. —

Na Španjskem še puntanje delavcev celo ni zatrto. — Angleži in Amerikanci se malo kregajo, ker Angleži irske vstaše kaznuje, čeravno so ameriški državljani. Vodja irskih zaveznikov, Parnell, smel je toliko zapustiti ječo, da obišče sestro v Parizi, čije otrok je umrl. Po dokončanem obiskovanji mora se Parnell zopet vrnoti v ječo!

Za poduk in kratek čas.

Iz Mostara v Metković.

Interna zarija je počela odpirati vrata dnevu 27. januarja, ko se poslovim od Mostara in njegovih branikov, strmih hribov, ki so goreli v živem rumenilu. Odloženo mi je bilo, da moram danes, naj velja, kar hoče, Metković doseči. Vožjo je preskrbelo društvo Cimađori, ki se je bilo z vojaškim poveljništvom pogodilo, da boče potnike prevažati iz Mostara v Metković in iz Metkoviča v Mostar. Dvanajst ur smo kolovratili po jarkih in klancih, ki so nas dovolj napehali po rebrih. Prva radost je pojemala kakor senca o solčnem izhodu; težave pa so naraščale kakor senca o solčnem zahodu. Spomin na to ne ženitvanjsko potovanje mi ne boče lebko zginil, ker je bil ne le v glavo nego tudi v rebra zabit in v potno robo, ki je bila močno pokvarjena in oguljena.

Zapustivši dolgo Mostarsko ulico drdrali smo mimo velike vojarne, mimo prostornega muhamedanskega pokopališča, mimo novih lesenih barak, dolgega tabora, kder so stali brezštevilni vozniki civilni in vojaški, ki so vsi pod milim nehom prenočevali. To je mogoče le v teh že južnih krajih. Snega ni bilo videti. Le Veleš in Porin imela sta bela klobuka. Dan je bil jasen in topel: spomlad je že razvijala svojo zeleno zastavo. Po Mostarskem polji so kmetje pridno orali. Plužil je navadno le eden z dvojico volov. Z levico je držal plužno ročico, ki je samo edna, z desnico pa je bičal in komandiral živinčeti. Po sarajevskem polji ne najdeš tako pametnih oračev. Tam vprežejo po 4, ne redko po 6 celó 8 volov ali krav pred plug, okolo katerega se zraven gonjačev še motovilijo kake dve ali tri osebe — a brazda je vendar sloka. Škoda, da Mostarska dolina nima mnogo rodne zemlje. Preobilo leži po njej debelega in drobnega kamenja in rase preobilo trnja in pritlikastega grmovja. Največ smo še videli po brdih a tudi v nizkih dolih vinogradov, po katerih je trsje po vrsti nasajeno, kakor pri nas turščica. Sploh so vinske gorice okolo reke Narente prav podobne našim njivam. Vino je na glasu. Da si Mostarsko polje ni posebno divno, vendar se potniku mikavno dozdeva, kakor poje pesnik:

Kudgod oko stiže,

Ništa druga, nego kamen goli;

Zahman tražiš zelen v tej doli.

Niti jedna trava glave tu ne diže.

Sve je pusto, sve je nemo, vse užasno;

Ipak si mi polje milo, polje krasno!

V dobri uri dosegli smo vas Buno, ki leži ob reki Buni, preko ktere je napravljen kamenat most. Buna šteje precej hiš, mošejo in kulo ali grad že omenjenega Paše Rizvanbegoviča, ki je imel vso vas; to je, vse koče, vse kmete in vso zemljo v svojej oblasti. Katoličani nimajo v tej okolici cerkve ter morajo od blizo in daleč v Mostar zahajati k službi božji. Pašin grad obdaja prostoren vrt zelenih oljk ali kakor domačini reka-
kajo, maslinja. Drevje ni visoko, ali je košato. Sad se porabi za zelenjad pri obedu ali se izžema iz njega dobro olje. Vejice se prodajajo, kakor znano, tudi po naših krajih.

Pri Buni začeli smo navzgor po brdu Gubavici se vedno više in više spenjati, dokler nismo zopet dosegli ravne ceste po zapuščenih, s kamnjem nastlanih visoravanih, ki se čez kake štiri ure znova polagoma znižuje. Ta praznosamotna planjava je pravi tohu vabohu za Hercegovce, ker njim todi rase samo brinje, borovnice, črensa pa smolek. Z visočine zagledalo je oko mestice Blagaj z mošejo, s katoliško in srbsko cerkvo in s podrtinami starega grada, v katerem je stoloval nekdanji herceg Stjepan Kosača, vojvoda Humski, ki si je l. 1440. od cesarja Friderika III. (IV.) izprosil naslov herceg s popolno oblastjo, katero so imeli hercegi rimsko-nemškega cesarstva. Od te dobe imenuje se vojvodstvo Hum: Hercegovina. — Na dalje nam je bilo mogoče videti obrobke Nevesinjskega polja, ki je največja visoravan v Hercegovini in se vzdiga 2000' nad morjem. Zemlja je tukaj, pravijo, nad mero rodovita, ker jo je vedno zalivala človeška kri. Pesnik poje o tej planini:

Nevesinju! visoka planina!

Pitka ti si krda i hajduku.

Na podancim drobna stada paseš,

Po šumami zakrivaš hajduke,

Grozu Turak! a slobode sjeme.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 15. Jernej vpraša svojega soseda: Kako da že zdaj ženiš svojega Lojzeka? Je še ves otročji, in preveč je še lehkomišlen in neumen! — Sosed pa odgovori Jerneju: Zdaj ga moram oženiti, dokler je še neumen, — potem ne bi več hotel. Srepež.

Razne stvari.

(Vabilo k občenemu zboru družbe duhovnikov) č. gg. družbeniki se vljudno vabijo k občenemu zboru, ki ga bode družba duhovnikov obhajala prihodnjo sredo (19. aprila) ob 2 popoldne v knezoškofjski pisarnici. Volil se bode nov odbor, ker je sedajnemu pravilni čas službovanja dotekel. Družbeno predstojništvo.

(Slovensko društvo) bilo je od c. k. namestnije na podlagi vloženih pravil prepovedano. Začasni odbor je pravila preuredil in zopet vložil.

(Celjski krčmarji in trgovci) so močno po ničvrednih časopisih na Slovence naščuvani. Nek glasovit krčmar je prebravši „Tagespost“, kder je čital, kako je v angleško kraljico nekdo ustrelil, zdijvan vstal rekoč: diesen Kerl (dr. Vošnjaka) sollte einer erschiessen. Železni Rakusch pa pri vseh shodih ropota zoper Slovence.

(Vojniški župnik) č. g. Ferenčak so prisiljeni tožiti „Cill. Zeitung“ zaradi žaljenja časti.

(G. Peter Vudler) nadučitelj v Ljubnem si šteje v čast in vestno dolžnost v gornje-savinjske dolini služiti in učiti kot naroden učitelj. Slava!

(Od sv. Petra pod sv. gorami) se nam piše, da tamošnja narodna občina sklenola uradovati slovenski, po dr. Vošnjaku predložiti državnemu zboru prošnjo za enakopravnost slovenščine v šolah, in uradih pa za samo eno slovensko nad-sodnijo, namreč v Ljubljani. G. Michelitschev obrazec nemške prošnje se je vrgel v prostor, kamor človek vsaki den gre le, če je treba. Tako naj delajo Slovenci povsod in naj se ne dajo zapeljati po grdobnih odpadnikih.

(† Umrl) je v Mozirji pridni narodnjak M. Blaž. Še zadnji dan je vpraševal, če so Slovenci v Ljubljani zmagali?

(Pogorela) je fabrika za olje v Zalogu, za-varovana je bila pri tržaški „Riunione“ za 135.000 fl.

(Mrtveca izkopali) so pri Zbelovem v nekem gozdu. Le malo zemlje je na ubitem človeku ležalo.

(Občina Frankovci) odposlala je prošnjo do državnega zbora za enakopravnost slovenskega jezika.

(Zakrament sv. birme) delil bode se 2. maja pri sv. Marjeti na Pesnici, 4. v Selnici, 5. pri Devici Mariji v Mariboru, 6. v mestni in stolni cerkvi, 7. v Kamci, 8. pri Zgornji sv. Kungoti, 11. pri sv. Petru, 15. pri sv. Martinu, 16. pri sv. Barbari.

(Prestavljeni) so č. gg. kaplani: Borsečnik v stolno cerkev za II. vikarja, Presečnik iz Cirkovic k sv. Magdalen za II., v Cirkovice Bohanec iz Nove cerkve, Črnko ostane pri sv. Barbari.

(Veliki manevri) vršili bodo se letos od 1. — 12. septembra okolo Novega Dunajskega mesta; tudi vojaki graškega generalstva morajo tje in 20 brambovskih bataljonov.

(Rana toča) se je vsipala v okolici Vojniške. (Archiv für Heimatkunde.) 4. pola objavlja: Beiträge zur Geschichte von Mötting und Eichelburg, Pfarre Kerstetten, Aquiläja, Salzburg, Stift Guck, Kloster Landstrass.

(Koroški („Mir“) dobiva čedalje več podpore. Povsod se zanj zanimajo. To pričajo številni dopisi. Koroški nemčurji same jeze ne vedó, kaj bi storili.

(Od sv. Vrbana zunaj Ptuija) nihče ni pisal v „Cillier-Zeitung“ in nihče Vrbančanov ni raznašal č. g. župnika. Bržčas je dotični brbljavec v Ptuiji doma.

(Utonil) je učitelj F. Schwab v Priboldskem ribniku.

(V Teharsko cerkev) so tatje vlomili in vzeli 50 fl.

(Zastrupil) se je J. Sojnik v Mahrenbergu.

(Skoso usmrtil) je pri Rogaci stari Fritz svojega sina, ko je ta po sili v hišo hotel vlomiti.

(Tolovaja) vlomila sta v hišo uboge Barbe Ratajeve v Vodriši pri Ponkvi. Ker ni imela denarjev dati, bila je tepena in sklana.

Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. dr. Križanič 50 fl., Cobelj 3 fl., Černko Marko 1 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 8. aprila 1881: 12, 14, 82, 16, 87.

Na Dunaji „ „ 75, 15, 58, 41, 19.

Prihodnje srečkanje: 22. aprila 1882.

Kamnosekar v Račah.

Janez Horvat (Kranichsfeld Südbahn) ima več nagrobnih kamnov in plošč iz Pohorskega marmorja na prodaj. Tudi izdeluje vsakovrstne stavbenske reči iz kamna v rudah na Ptuijskej gori nalomljenega. 1—2

1—3 Služba cerkovnika

kateri bi za silo orglati znal, se odda od 8. aprila t. l. naprej pri sv. Urhu v Podgorji pri Slov. Gradci. Pogoje izve prošnik ustno ali pismo od cerkvenega predstojništva.

5—6

Priporočba.

Barve v oljnatem firnežu in tudi suhe, oljnati firnež, terpentini, kopallak, spirituslak, kakor tudi raznovrstne čope in vse v to vrsto spadajoče stvari po velikem in drobnem se dobijo po najnižji ceni v

kupčiji z barvami:

v Mariboru, gosposke ulice 19, „pri psu“.

S spoštovanjem

H. Billerbeck.

3—3

Naznanilo.

Gregor Keuc, izdelovatelj obleke za gospode in cerkvenih paramentov se uljudno priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakojake moške obleke; umé tudi lepo izdelovati za čestite duhovne gospode: talare, kolare, birete in mešno opravo hitro in po najnižji ceni.

Gregor Keuc,

v Mariboru, Pfarrhofgasse, šte. 5.

Posojilnica v Mariboru

uraduje vsaki torek in soboto.

Hranilne vloge na 5% obresti in vsakojaka plačila sprejemajo se vsaki uradni dan.

Posojila se dajejo samo v torkih.

Društvena pisarnica

je v Tegetthoffovih ulicah hiš.-št. 9.

2—7

Odbor.

Zahvala in priporočba.

Zahvaljujem se vsem, kateri so me dozdaj z naročili podpirali, prav srčno, in priporočujem se jim, kakor tudi sploh p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, uradnikom itd. v daljno naročbo.

Prizadeval si bodem, vsakemu njegovo voljo po svoji najboljši moči izpolniti.

Posebno opozorujem č. duhovščino, da izdelujem tudi talarje, birete in kolarje lepo in po prav nizki ceni.

Naročila iz dežele izvršujem ravno tako vestno in pridem oddaljenim tudi na dom mere jemati.

Z velikim spoštovanjem

Franc Jesenko,

3—12 krojač v Mariboru, Pfarrhofgasse št. 15.